

Unapređenje budućnosti kroz informacije o vremenu, klimi i vodama

Poruka Mišela Žaroa, generalnog sekretara Svetske meteorološke organizacije

---

Svake godine, 23. marta, Svetska meteorološka organizacija (World Meteorological Organisation - WMO) i međunarodna meteorološka zajednica zajednički proslavljaju Svetski meteorološki dan, obeležavajući time datum stupanja na snagu Konvencije o osnivanju WMO 1950. godine, kojom je WMO preuzela odgovornosti Međunarodne meteorološke organizacije (International Meteorological Organisation - IMO), osnovane 1873. godine radi jačanja međunarodne saradnje u oblasti meteorologije.

Za razliku od nevladine IMO, koja nije bila u sastavu Lige naroda (preteče današnjih Ujedinjenih nacija - UN), nova Organizacija postala je specijalizovana agencija sistema UN već 1951. godine. Do 1972. godine WMO je počela da proširuje svoj prvobitni mandat, u oblasti meteorologije i klime, na vode i brojna pitanja životne sredine.

Obeležavanje Svetskog meteorološkog dana tradicionalno se, svake godine, posvećuje odabranoj centralnoj temi. Izvršni savet WMO je za 2012. godinu usvojio temu „*Unapređenje budućnosti kroz informacije o vremenu, klimi i vodama*,” sa namerom da se istakne korist koju brojni društveno-ekonomski sektori imaju od ovih informacija.

Ova tema posebno je prikladna ove godine, s obzirom da je na XVI Kongresu WMO koji je održan 2011. godine jednoglasno doneta odluka da se u 2012. godini uspostavi novi globalni infrastrukturni sistem - Globalni okvir za klimatske usluge (Global Framework for Climate Services – GFCS), kao odgovor na zaključke Treće svetske konferencije o klimi (WCC-3) koja se održala u leto 2009. godine, nastavljajući prve dve istorijske Svetske konferencije o klimi, koje je WMO sazvala 1979. i 1990. godine zajedno sa svojim partnerima.

Međuvladin panel o klimatskim promenama (Intergovernmental Panel on Climate Change - IPCC), koji je WMO osnovala i od 1988. godine kofinansira sa UNEP-om, a koji je krajem 2007. godine dobio prestižnu Nobelovu nagradu za mir, nesumnjivo je pokazao da određene ljudske aktivnosti doprinose globalnom zagrevanju i da imaju ozbiljne posledice na naše prirodno okruženje, kao što su povećanje prosečne globalne temperature vazduha i okeana, sve rasprostranjenije topljenje lednika i povećanje nivoa mora i okeana. Generalni sekretar UN okarakterisao je ovo pitanje kao „*definitivni izazov našeg vremena*“.

U skladu sa tim, izuzetno je značajna implementacija GFCS, posebno u oblasti održivog razvoja, uvek imajući na umu potrebu smanjenja ispuštanja gasova sa efektom staklene bašte u atmosferu na najmanju moguću meru.

Na XVI Kongresu WMO, održanom 2011. godine, doneta je odluka da četiri osnovna prioriteta GFCS budu smanjenje rizika od prirodnih katastrofa, vode, zdravlje i sigurnost hrane. Smanjenje rizika od prirodnih katastrofa, kao prvi od navedenih prioriteta, godinama predstavlja veoma važan cilj i mandat WMO, posebno jer ranjive zajednice širom sveta nastoje da unaprede efikasnost pri sprečavanju ili ublažavanju prirodnih katastrofa, od kojih je gotovo 90% u poslednjih 50 godina bilo povezano sa meteorološkim i hidrološkim elementarnim nepogodama.

Broj takvih ranjivih zajednica je tokom poslednjih decenija porastao usled povećane urbanizacije i migracije stanovništva u osetljivije oblasti, kao što su obale, nizije, sušna područja, velike delte i plavne doline.

Ovo pitanje nadovezuje se na porast učestalosti i intenziteta jednog broja ekstremnih događaja, koje je predvideo četvrti IPCC izveštaj. U skladu sa tim, donosioci odluka i službe za upravljanje vanrednim situacijama imaju povećanu potrebu za brojnijim i tačnijim informacijama o vremenu i vodama, kao i klimatskim uslugama, kako bi pripremili odgovarajuće planove delovanja u nepredviđenim situacijama.

Obezbeđivanje informacija vezanih za vremenske prilike, klimu i vode potrebno je i radi pružanja podrške nekolicini vitalnih društveno-ekonomskih sektora kao što su poljoprivreda, zdravlje, saobraćaj, proizvodnja energije i upravljanje vodnim resursima, od kojih svi imaju potencijal da obezbede značajne razvojne dobrobiti kroz relativno skromna ulaganja, posebno kada se radi o razvoju kapaciteta.

Tokom XVII Konferencije zemalja članica okvirne konvencije UN o klimatskim promenama (UNFCCC COP XVII), održane u Durbanu (Južna Afrika), predstavnici WMO su još jednom naglasili da će unapređena istraživanja, osmatranja, prognoze i razvoj kapaciteta predstavljati ključne elemente u zaštiti života i imovine u zemljama najosetljivijim na klimatske promene (od kojih brojne već imaju značajne teškoće u održavanju svojih mreža za hidrometeorološka osmatranja i telekomunikacije), kojima će biti potrebna značajna podrška u prevazilaženju naučnog i tehnološkog jaza između njih i razvijenog sveta.

WMO ukazuje na činjenicu da najmanje razvijene zemlje (Least-developed Countries – LDCs), male ostrvske države u razvoju (Small Island Developing States – SIDS) i ostale zemlje u razvoju treba što više osposobiti da koriste sisteme rane najave radi očuvanja svog krhkog održivog razvoja, životne sredine i globalne klime, za sadašnje i buduće generacije.

Tema Svetskog meteorološkog dana 2012. godine omogućava članicama WMO da pokažu najznačajnije prednosti nastale iz osmatranja i prognoze vremena, klime i voda, posebno sa stanovišta klime kao prirodnog resursa i podrške održivom razvoju primenom GFCS.

Navedene prednosti značajne su za upravljanje svim resursima, na svim nivoima, kao što je slučaj sa proizvodnjom energije, koja obuhvata sva četiri glavna GFCS prioriteta: dok mnogi projekti koji se bave korišćenjem obnovljivih izvora energije nužno moraju da budu velikih razmera, nekoliko „zelenih“ tehnologija, poput onih koje koriste energiju vetra, solarnu energiju i hidroenergiju naročito je pogodno za korišćenje u ruralnim i udaljenim predelima, gde su lokalni izvori energije često neophodni za opstanak ljudi u tim oblastima.

Manji sistemi proizvodnje solarne energije, koji predstavljaju izvor snabdevanja energijom za milione domaćinstava, i manji sistemi za proizvodnju hidroenergije, mogu se uspešno primeniti u određenim oblastima. Brane se koriste za skladištenje vode za potrebe proizvodnje hidroenergije koja predstavlja važan element svetskih energetske zaliha, a njena proizvodnja trenutno zadovoljava oko jedne petine svetskih potreba.

Povećava se korišćenje energije vetra i pored potrebnih značajnih infrastrukturnih ulaganja. Krajem 2010. godine, kapacitet vetrogeneratora, instaliranih širom sveta, dostigao je snagu od 200 gigavata (GW), što čini oko 2,5 % ukupne svetske potrošnje energije.

Pri procenjivanju mogućnosti korišćenja energije vetra i solarne energije u određenom regionu, neophodni su pouzdani klimatski podaci. Korišćenje solarne energije ima veći potencijal u određenim regionima u odnosu na druge regione. Svetski centar za radijaciju u Davosu (Švajcarska) održava

Svetski standardni referentni instrument za merenje solarne radijacije, dok se WMO Svetski centar za podatke o radijaciji (WRDC) nalazi se u Sankt Peterburgu (Rusija).

Sve više ruralnih domaćinstava uvodi sisteme za rasvetu i pripremanje namirnica, zasnovane na lokalno proizvedenom biogasu. Proizvodnja biomase uključuje upotrebu otpada ili useva (kao što su kukuruz, šećerna repa ili druga vegetacija) za proizvodnju biogoriva ili kao direktne sirovine u procesu sagorevanja. Pri tom je potreban oprez da se u atmosferu pri ovim procesima ne oslobađaju gasovi sa efektom staklene bašte većeg potencijala globalnog zagrevanja od onih čije smo oslobađanje inicijalno hteli da izbegnemo, kao i da se proizvodnjom energije ne ugroze resursi i sigurnost hrane stanovništva.

UN Savetodavna grupa visokog nivoa za energiju i klimatske promene je u izveštaju iz 2010. godine pod nazivom „*Energija za održivu budućnost*“, navela da bi postepenim uvođenjem obnovljivih izvora energije i nisko-emisionih tehnologija bilo moguće obezbediti univerzalan pristup modernim energetskeim uslugama do 2030. godine, bez značajnog povećanja emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Dozvolite da vas podsetim da nedavno objavljena WMO izjava iz 2011. godine o statusu klime jasno naglašava stalne klimatske promene. Trinaest godina sa najvišim temperaturama zabeležene su u periodu od 1997. godine, dok su globalne temperature u 2011. godini bile više od bilo koje godine praćene pojavom La Ninje, koja obično ima rashladni uticaj.

Koncentracija gasova sa efektom staklene bašte u atmosferi nastavila je da se povećava nesmanjenom brzinom, da bi tokom 2011. godine dostigla najviše vrednosti ikada zabeležene. Prošlog leta, stepen pokrivenosti Arktičkog mora ledom bio je drugi po redu najniži izmeren do sada. Ukupna zapremina leda u moru bila je najverovatnije najmanja ikada zabeležena.

Vremenske prilike, klima i vode godinama predstavljaju pokretač društveno-ekonomskog razvoja, dok će sve više doprinositi suočavanju sa izazovima budućnosti, posebno u kontekstu novog Globalnog okvira, za koji će WMO i njenih 189 članica - Nacionalnih hidrometeoroloških službi, nastaviti da obezbeđuju glavnu pokretačku snagu obezbeđivanjem najnovijih naučnih saznanja, pružanjem pravovremenih meteoroloških i klimatoloških produkata i klimatskih usluga, a za dobrobit svih društveno-ekonomskih sektora.

Mi ćemo se sve više oslanjati na GFCS u kontekstu UNFCCC, jer on ne samo da će doprineti merama ublažavanja klimatskih promena, koje prioritarno i hitno moraju biti usvojene ukoliko želimo da opstanemo kao civilizacija, već će biti i neprocenjivo značajan pri smanjenju rizika od prirodnih katastrofa i prilagođavanju klimatskim promenama u celini.

Uveren da će ovogodišnja tema Svetskog meteorološkog dana doprineti daljem angažovanju svih WMO članica i partnera na najvišim nivoima u ovim ključnim inicijativama, želim najsrdačnije da vam čestitam Svetski meteorološki dan 2012. godine.